

ความมั่นคงของชีวิต

คณะทำงานสุขภาพคนไทย

“แม้สัดส่วนคนจนจะลดลงกว่า 5 เท่า ในระยะเวลา 20 ปี แต่ปัญหาหนี้สิน การไม่มีเงินออม และหลักประกันจากการทำงาน ยังเป็นความเสี่ยงต่อความมั่นคงของชีวิตคนไทย”

แม้ความเป็นอยู่ของคนไทยจะมีทิศทางดีขึ้นในภาพรวม การพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะการศึกษา การประกอบอาชีพ การเข้าถึงสวัสดิการ และการปกป้องทางสังคม ยังคงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

การเข้าถึงปัจจัยซึ่งสามารถตอบสนอง “ความต้องการขั้นพื้นฐาน” ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของบุคคล ได้แก่ อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย อันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการมีความมั่นคงของชีวิต สามารถชี้วัดได้โดยใช้ “เส้นความยากจน” ซึ่งเป็นเกณฑ์มูลค่าความต้องการพื้นฐานที่สะท้อนออกมาในรูปของทรัพยากรหรือระดับค่าใช้จ่ายขั้นต่ำที่จำเป็นของบุคคล ในช่วงกว่า 20 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนประชากรใต้เส้นความยากจนของประเทศไทยได้ลดลงจากร้อยละ 42.2 (พ.ศ. 2531) เหลือเพียงร้อยละ 8.1 (พ.ศ. 2552) สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ รวมถึงความมั่นคงของชีวิตที่ดีขึ้นของคนไทย แผนที่ความยากจนในช่วง 3 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2549 – 2551 แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวที่ดีขึ้นของภาวะ

ความยากจนและความหนาแน่นของประชากรยากจนในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในภาคอีสาน ภูมิภาคที่มีประชากรยากจนอาศัยอยู่เกือบ 3 ใน 5 ของประชากรยากจนทั้งหมดในประเทศ แต่ในเชิง “อัตรา” คนไทยกลับรู้สึกว่าตนเองยากจนในสัดส่วนที่สูงกว่า โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ และภาคกลาง ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนคนจนต่ำที่สุดเมื่อวัดด้วยเส้นความยากจน

แม้สัดส่วนคนจนจะลดลง แต่ 1 ใน 5 ของครัวเรือนไทยยังคงไม่มีบ้านและที่ดินที่อยู่อาศัยที่เป็นของตนเอง ประมาณ 2 ใน 3 ของครัวเรือนมีภาวะหนี้สิน และครัวเรือนจำนวนมากยังคงไม่มีเงินออม

ในอดีต การเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุที่มีค่าใช้จ่ายสูงเป็นความเสี่ยงหนึ่งที่นำไปสู่ภาวะยากลำบาก ความยากจนและหนี้สินของคนไทย การมีหลักประกันทางสุขภาพเปรียบเสมือนการได้รับหลักประกันความมั่นคงของชีวิตที่มีนัยสำคัญในปัจจุบัน คนไทยที่ไม่มีหลักประกันทางสุขภาพพลดลงเหลือไม่ถึงร้อยละ 1

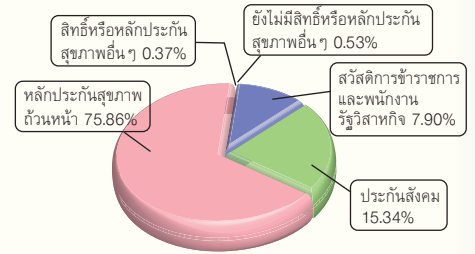
จำนวนและร้อยละของประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน (คนจน) และเส้นความยากจน พ.ศ. 2531-2552

หมายเหตุ: (1) เส้นความยากจน (Poverty line) เป็นเครื่องมือสำหรับใช้วัดภาวะความยากจน โดยคำนวณจากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของแต่ละบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าบริการที่จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต (2) ร้อยละของชนจน คือ จำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจน หาดด้วย จำนวนประชากรทั้งหมด คูณด้วย 100

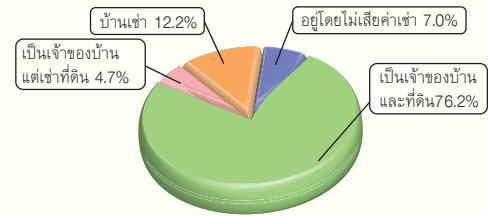
ที่มา: สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สิทธิ์และหลักประกันสุขภาพของคนไทย พ.ศ. 2552

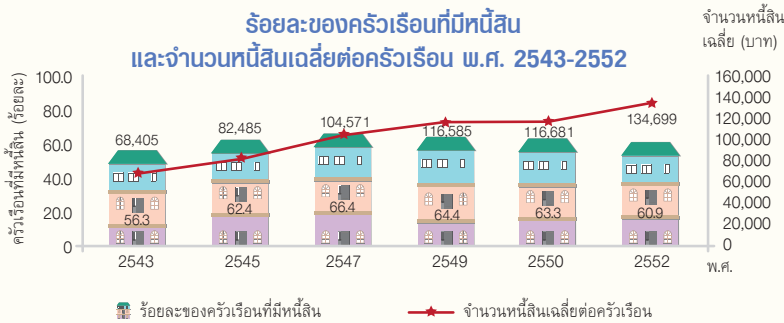
ที่มา: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สถานะการครอบครองที่อยู่อาศัยของครัวเรือนไทย พ.ศ. 2550

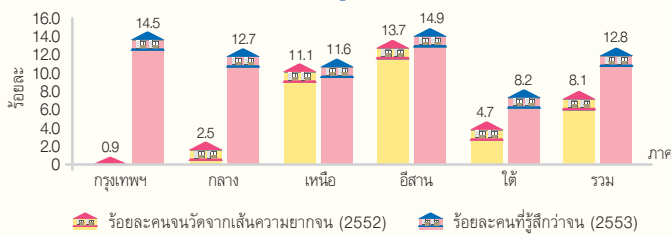
ที่มา: ประมวลจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2543 - 2550 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สิน และจำนวนหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน พ.ศ. 2543-2552

ที่มา: รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ร้อยละของชนจน เปรียบเทียบโดยวัดด้วยเส้นความยากจน และวัดด้วยความรู้สึก จำแนกตามภาค

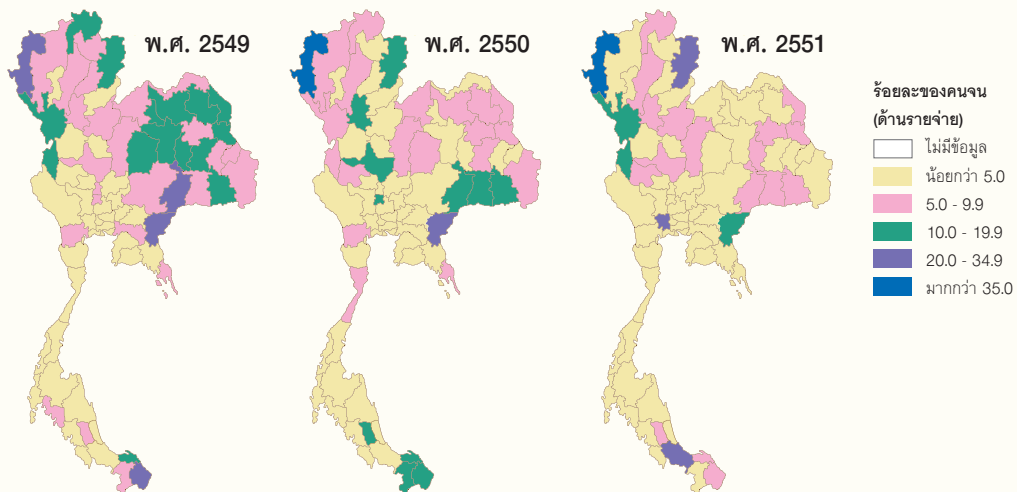
ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2552 และการสำรวจความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน พ.ศ. 2553 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

มูลค่าการออมภาคครัวเรือน พ.ศ. 2531 - 2551

ที่มา: สำนักนโยบายการออมและการลงทุน กระทรวงการคลัง

แผนที่ความยากจนของประเทศไทย พ.ศ. 2549-2551

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ <http://sgis.nso.go.th/sgis/> (เข้าถึง 1 ตุลาคม พ.ศ. 2553)